

MBA veegt controllersopleiding niet van de kaart

MBA of toch maar RC?

Wie wil doorgroeien in het financieel management kan kiezen voor een traditionele controllersopleiding. Maar wat valt er te zeggen voor een MBA-opleiding?

Het lijkt op het eerste gezicht een ideale springplank voor degene die een rol als sparringpartner van de directie ambieert. Daar wordt verschillend over gedacht.

‘Het is als een bakker die zich omschoolt tot slager. Het kan, maar logisch is het niet.’

Jos Cozijsen:

‘Ik zie het Nederlandse dienstmerk AC niet zo snel verdwijnen’

Auteur **Peter Steeman**,
journalist

Jaarlijks volgen honderden Nederlandse managers een opleiding voor de felbegeerde, maar niet beschermde titel master of business administration. Uit een gebrek aan kennis op het gebied van management of bedrijfsprocessen, of met het oog op betere loopbaanperspectieven. Status speelt een grote rol. De kwaliteit van de opleiding kan sterk variëren omdat iedereen bij gebrek aan wettelijke kaders een MBA-opleiding kan opzetten. Het maakt het bijvoorbeeld voor een HBO-school mogelijk om een masteropleiding aan te bieden waarvoor anders geen wettelijke erkenning mogelijk was. Momenteel bieden zo'n dertig Nederlandse instellingen een MBA-opleiding aan.

Ander slag

De opmars van de MBA-titel lijkt onstuitbaar. Hij past in de internationaliseringstrend binnen het onderwijs. MBA is een wereldwijd begrip met een

bekendheid waar Nederlandse dienstmerken als register controller en administrateur controller niet aan kunnen tippen. Nederland kent twee soorten controllersopleidingen. Op basis van een HBO-studie of op basis van een universitaire opleiding. De HOFAM is de oudste van de twee opleidingen en opgezet door het NGA, het huidige Financials for Financials. De vereniging voert een register. Wie de opleiding heeft afgerond, mag de afkorting AC achter zijn naam zetten. Jos Cozijsen, voorzitter van Financials for Financials, ziet de populariteit van MBA-titels niet als een bedreiging voor de Nederlandse controllersopleidingen. ‘Wij ambiëren geen internationaal keurmerk. Onze leden werken in Nederland. Ze hebben in de meeste gevallen de HOFAM-opleiding gedaan en zijn werkzaam in middelgrote ondernemingen. MBA-opleidingen zijn breder dan controllersopleidingen. Er ligt meer nadruk op management dan op controlling. Het trekt ook een ander soort studenten. Wie de opleiding tot controller volgt, is van een ander slag dan de MBA-student. De controllerstudent is iemand die een functie in het management ambieert maar niet eindverantwoordelijk wil zijn. Eerder de tweede dan de eerste man.’

Ze zijn er wel. Administrateur controllers die ook een MBA-titel voeren. Maar het is de vraag naar welke van de twee titels de meeste aandacht uitgaat bij een sollicitatie. Cozijsen ziet het Nederlandse dienstmerk AC niet zo snel verdwijnen. ‘Binnen bedrijven is een grote behoefte aan mensen die kunnen rekenen. Overweg kunnen met de implementatie van IFRS en US GAAP. Er zijn zoveel verschillende MBA-opleidingen. Die trend schiet een beetje door. Als je aan een HRM-manager vraagt

Frank Hartmann: 'De wereld heeft een schreeuwende behoefte aan mensen die de ins en outs van finance en control beheersen'

wat al die opleidingen inhouden, weet hij het ook niet. Het eerste wat organisaties doen als ze iemand nieuw aannemen, is hem een opleiding laten volgen. Onze opleiding is gebaseerd op kennis waar behoefte aan is. In het geval van een MBA-opleiding kun je daar als organisatie niet zo zeker van zijn.'

Inhoudsloze titel

Het belang van een gedegen achtergrond wordt bevestigd door Frank Hartmann RC, hoogleraar

Beste MBA's: de top 25 volgens Business Week

- 1 Northwestern University (Kellogg School Executive MBA Program)
- 2 University of Pennsylvania (Philadelphia)
- 3 University of Chicago (Executive MBA Program North America)
- 4 University of Michigan
- 5 UNC Chapel-Hill (Kenan-Flagler) (MBA for Executives Weekend Program)
- 6 Emory University (Weekend Executive MBA Program)
- 7 IMD (Lausanne, Zwitserland)
- 8 USC (Marshall)
- 9 Duke University (Global EMBA Program)
- 10 Georgetown University (International Executive MBA)
- 11 Duke University (Weekend EMBA)
- 12 Texas-Austin (Texas Executive MBA (Option II))
- 13 Ohio State University (Executive MBA)
- 14 UCLA (Anderson)
- 15 IESE Business School (Global Executive MBA)
- 16 Southern Methodist University
- 17 Cornell University (Cornell Executive MBA Program)
- 18 Purdue University (EMB Program)
- 19 New York University (NYU Stern Executive MBA Program)
- 20 No Dame (South Bend EMBA)
- 21 Queens University (Queen's National Executive MBA)
- 22 Western Ontario (Ivey) (EMBA -- Canada)
- 23 Pepperdine University (EMBA)
- 24 Vanderbilt (Owen)
- 25 London Business School (Executive MBA)

Voor de jaarlijkse Business Week ranking (en veel meer) van MBA's kijk op www.businessweek.com/bschools/05/emba_rank.htm

Management Accounting and Management Control aan de RSM (Rotterdam School of Management) en bestuurslid van het Controllers Instituut. 'De wereld heeft een schreeuwende behoefte aan mensen die de ins en outs van finance en control beheersen. Een RC-opleiding focust op een dieper begrip van finance en control. Ook het administratieve deel speelt daarin een rol. Wat betekent bijvoorbeeld de kwaliteit van informatie? De studenten die de opleiding volgen, hebben al een master in finance en control. Als je kijkt naar de onderwijsaanbiedende kant is de MBA een inhoudsloze titel. Het varieert van een schriftelijke cursus aan een universiteit in Minnesota tot een top-MBA aan de Harvard Business School. In het algemeen kun je stellen dat een MBA-opleiding over de boomtoppen scheert terwijl een RC-opleiding juist de diepte ingaat. MBA-studenten zijn vaak mensen zonder een bedrijfseconomische achtergrond. Het kan bijvoorbeeld een ingenieur >>

Hendrik Geerkens: 'Een RC-opleiding of een MBA? Het zijn appels en peren'

zijn die het instrumentarium mist om op een hoger niveau te acteren.'

Hoewel traditioneel MBA-studenten meer voor lijnfuncties worden opgeleid en RC-studenten meer voor staffuncties vormen beide categorieën het materiaal waaruit financieel executives worden gekneed. Welke achtergrond is beter voor een financieel manager? Hartmann: 'Sommigen vinden het in de eerste plaats cruciaal dat de controller de betrouwbaarheid van informatie kan garanderen. Schoenmaker blijf bij je leest, zeg maar. Anderen zien de controller vooral als een strategische sparring partner. De opleiding tot RC bestaat pas vijftien jaar. Er is een grote groep CFO's die vanuit een RA-achtergrond of via een MBA-opleiding financieel manager wordt. Als je een rondje maakt langs beursgenoteerde ondernemingen zul je zien dat de achtergrond van de CFO vaak een kwestie van bedrijfscultuur is. Voor mij is het een uitgemaakte zaak dat de CFO-functie met RC-bagage in betere handen is.'

Slim

Op een aantal manieren timmeren de RC-opleidingen aan de weg. Zo is er een accreditatie geïntroduceerd en kunnen RC's nu ook een internationale opleidingstitel voeren: Executive Master of Finance & Control 'Er moet meer PR bedreven worden', vindt Hartmann. 'Over belangstelling hebben we niet te klagen, maar de potentiële studentstroom is groter. Daarin kunnen we een voorbeeld nemen aan de MBA-opleidingen. Die hanteren een ranking op basis van de salarisstijgingen van afgestudeerden in het eerste jaar. Om onze marktwaarde als RC-opleiding zichtbaar te maken, zouden we ook carrièrepatronen moeten laten zien. Een ander onderscheid is de input op generieke intelligentie. Op dat aspect is het MBA-model heel sterk. Binnen de RC-opleiding is de instroom toegespitst op een specifiek voortraject. Zou het niet aardig zijn om ook een ingenieur toe te laten tot de RC-opleiding? Je kunt een slim mens snel boekhouden leren. En intelligente mensen met een goede focus vergroten de kwaliteit en de dynamiek van de opleiding.'

Een RC-opleiding of toch een MBA? Hendrik Geerkens, programmamanager controllersopleiding aan de ESAA (Erasmus School of Accounting & Assurance) kan zich niet voorstellen dat studenten met die vraag worstelen. 'Ik heb het in de praktijk nog niet meegemaakt. Het zijn appels en peren. Voor een managementopleiding moet je niet bij ons zijn. We doen bijvoorbeeld weinig aan human resources.

Het dna van een MBA

Aan het begin van de twintigste eeuw introduceerde een aantal Amerikaanse universiteiten een Master of Business Administration Programma (MBA). Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak hadden veel managers in grote ondernemingen in de Verenigde Staten aan een Business School gestudeerd. In de jaren vijftig ontstonden in Frankrijk en Engeland business schools. In Nederland is in 1946 Nyenrode als eerste business school opgericht. Vervolgens startte midden jaren zestig een groep bedrijven waaronder Philips en Shell, een initiatief dat de voorloper was van de Rotterdam School of Management. Business schools proberen de vraagstukken na te bootsen waarmee managers in het bedrijfsleven geconfronteerd worden. Vanwege de grote diversiteit beginnen de meeste MBA-programma's met een kernprogramma dat als doel heeft de kandidaten eenzelfde basis te geven op het gebied van accounting, financiën, marketing en personeelsmanagement. In het tweede deel van het MBA-programma kunnen de studenten het programma meer afstemmen op hun eigen wensen en behoeften. De kwaliteit van een business school hangt nauw samen met de kwaliteit van de docenten die in het programma lesgeven. En van de studenten die er studeren.

Wij leiden financieel-economische functionarissen op. Mensen die op staffuncties terecht komen. Een MBA heeft een veel bredere opzet. In Nederland zijn negen RC-opleidingen. Allemaal van hetzelfde niveau. Binnen MBA-opleidingen zijn de niveauverschillen enorm. De belangstelling voor RC-opleidingen groeit. De bekendheid van het vak en de titel neemt toe.' Geerkens ziet niets in een MBA-traject als aanvulling op de RC-opleiding. 'Met een financieel gerichte post master-opleiding kies je heel bewust voor een financieel economische richting. Een MBA is in die zin niet complementair. Het is als een bakker die zich omschoolt tot slager. Het kan maar logisch is het niet.'

Bagage

Voor de executive MBA-opleiding die Ambition Academy aanbiedt, vormt een controllersopleiding wel degelijk het voortraject. Een post-HBO controllersopleiding is hier zelfs een voorwaarde om voor een MBA in aanmerking te komen. Het internationale MBA-programma dat Ambition Academy samen met de Business School Lausanne (BSL) Zwitserland aanbiedt is speciaal bestemd voor financiële professionals die een positie in het internationale topmanagement ambiëren. Sonja Stern, oprichter van de Nederlandse tak van Ambition Academy, ziet een aantal drijfveren bij de groep die belangstelling toont. 'Het zijn financials die zich aan het oriënteren zijn. Ze hebben een post HBO-opleiding

Sonja Stern: 'Als het aan mij ligt, veegt de MBA-opleiding de RC-opleiding niet van de kaart'

gedaan en ze hebben veel werkervaring. Ze zoeken een MBA-opleiding waarbij praktijk en persoonlijke ontwikkeling centraal staan. Het kan een controller zijn die wil doorgroeien naar een meer strategische functie maar ook een financieel adviseur die op zoek is naar meer bagage.'

Het aanbod in MBA's is groot. Stern praat niet over kwaliteitsverschillen. Wel over keuzes die gemaakt moeten worden om tot de juiste beslissing te komen. 'Je moet je een aantal vragen stellen. Wil je een Nederlandse MBA-opleiding of een schriftelijke opleiding aan een buitenlandse universiteit volgen? Wie zit in het team van hoogleraren dat de stof aanbiedt? De kwaliteit van die mensen straalt af op de opleiding. Met welke partner werkt de organisatie samen? Wat zijn de instapnormen? Kan iedereen participeren? Als je gelijkgestemden zoekt om inhoudelijk mee te sparren is dat een aandachtspunt. Het niveau van de groep zegt iets over de kwaliteit van de bijeenkomsten. De motivatie en ambitie die mensen delen, bepaalt de kracht van een groep. Als je er een ongeïnteresseerde persoon bij hebt, zit je daar negen maanden aan vast.'

Ver-van-mijn-bed

Het MBA-programma trekt een heel gevarieerd publiek. Voor Stern is dat een belangrijk gegeven. 'Vroeger werd het alleen als opstap naar een internationale carrière gezien. Voor degenen die dat niet zochten, bleef een MBA-titel een ver-van-mijn-bed

show. Deelnemers aan deze MBA zijn professionals die zich willen ontwikkelen tot strategisch businesspartner, zeg maar het financiële geweten van het bedrijf, maar zeker niet de financieel specialist zijn binnen een staffunctie. Dat blijft het domein van de RC-opleiding. Als het aan mij ligt, veegt de MBA-opleiding de RC-opleiding niet van de kaart.'

Ook Jan Bots, hoogleraar Controlling en directeur van de controlleropleidingen bij NIVRA-Nyenrode, ziet geen afkalving in de controllersopleiding door de groei van MBA-opleidingen. Aan de grote hausse kleven ook nadelen. 'Halverwege de jaren negentig werd het een hype om een MBA-titel te hebben. Het is een onbeschermde titel. Van belang is daarom waar iemand zijn MBA-titel heeft behaald. Inmiddels is er een Internationale Association of MBA's die de opleidingen certificeert. Dat schept duidelijkheid. In Nederland is het aantal gecertificeerde MBA-opleidingen op een hand te tellen terwijl er in totaal misschien wel honderd MBA-opleidingen worden aangeboden. Je ziet binnen het MBA-aanbod steeds meer specialisaties ontstaan. Ik heb wel eens nagedacht over de mogelijkheid om onze RC-opleiding om te dopen in een finance & control MBA. Het is nooit een serieuze optie geweest. We hoeven nu ook niet meer te zoeken naar een internationaal label sinds iedere RC zich executive master of finance & control mag noemen.'

Een RC-opleiding is geen eindstation, als het aan Bots

Jan Bots: 'Zeker voor jongere managers geldt: zorg eerst dat je je vak verstaat'

ligt. 'Studenten vragen zich soms af of ze zich verder moeten specialiseren. Zeker voor jongere managers geldt: zorg eerst dat je je vak verstaat. Dat is het aantrekkelijke van een RC-opleiding. Het verschaft een heel sterke basis. Daarna kan je altijd nog een MBA-opleiding volgen. Dat vind ik niet zo'n vreemde combinatie. Je ziet dat voorzitters van de raad van bestuur in grote ondernemingen ook vaak een financieel specialistische achtergrond hebben. Iemand kan zich toch ontwikkelen. Waarom niet?' <<